

Institutionen för klinisk neurovetenskap
Avdelningen för försäkringsmedicin

Hur upplever sjukskrivna personer att de blir bemötta av professionella inom hälso- och sjukvård och Försäkringskassan?

Sjukfrånvaronivåerna i Sverige har varierat mycket över tid och ökar nu något. Samtidigt är det vetenskapliga kunskapsunderlaget om vad som påverkar sjukfrånvaro och återgång i arbete mycket bristfälligt. Hittills har framförallt effekten av olika rehabiliteringsåtgärder studerats, däremot inte betydelsen av det faktiska bemötande sjukskrivna personer får av olika rehabiliteringsaktörer. Vi har funnit att detta kan ha stor betydelse för återgång i arbete och studerar därför detta i flera olika projekt.

Syftet är att få kunskap om sjukskrivna personers upplevelse av bemötandet från olika rehabiliteringsaktörer inom t.ex. hälso- och sjukvård och Försäkringskassan, och den eventuella betydelsen av detta för återgång i arbete, för att få underlag för preventiva åtgärder.

Studierna, som är tvärvetenskapliga, utgår från ett *patientperspektiv*, dvs. sjukskrivnas egna upplevelser av bemötandet.

Data från fokusgrupper och individuella intervjuer med långtidssjukskrivna har analyserats utifrån teorier om stress, sociala relationer och emotionella processer, t.ex. vad avser känslor av skam och stolthet samt deras betydelse för empowerment, rehabilitering och återgång i arbete. Resultat från dessa studier har legat till grund för en omfattande enkät som i april 2004 skickades till ca 10 000 långtidssjukskrivna personer, i ett projekt i samarbete med Linköpings universitet.

I ett motsvarande projekt skickades 2013 en liknande enkät till ca 17 400 långtidssjukskrivna personer och cirka 1000 personer som fått sjukpenningen indragen.

Resultaten från dessa studier har även använts i forskningsprojekt riktat till personer med specifika sjukdomar, såsom bröstcancer, samt personer som genomgår försäkringsmedicinska utredningar.

Projektansvarig: Professor Kristina Alexanderson
08-524 832 00; Kristina.alexanderson@ki.se

Biträdande projektansvarig: Forskare Emilie Friberg
emilie.friberg@ki.se

Nedan listas publikationer från dessa projekt. Se även <https://ki.se/cns/rapporter>

Publikationer

Doktorsavhandlingar

1. Müssener U. Encouraging encounters. Experiences of People on Sick Leave in their Meetings with Professionals. Division of Social Medicine and Public Health, Dept of Health and Society, Linköping University, Sweden. 2007.

Doktorsavhandling som delvis baseras på dessa studier

2. Nilsson M. Psychosocial situation and work after breast cancer surgery - women's experiences. Sektionen för försäkringsmedicin, Karolinska Institutet; 2013.
3. Wessel M. Negative experiences of encounters in healthcare. LIME, Karolinska Institutet; 2013.

Artiklar i internationella vetenskapliga tidskrifter

1. Östlund G, Alexanderson K, Cedersund E, Hensing G. "It was really nice to have someone": Lay persons with musculoskeletal disorders requested supportive relationships in rehabilitation. *Scandinavian Journal of Public Health*. 2001;4:285-291.
2. Svensson T, Karlsson A, Alexanderson K, Nordqvist C. Shame-inducing encounters. Negative emotional aspects of sick-absentees' interactions with rehabilitation professionals. *J Occupational Rehabilitation*, 2003;13:3:183-95.
3. Östlund G, Borg K, Wide P, Hensing G, Alexanderson K. Clients' perceptions of contacts within health care and social insurance offices. *Scand J Public Health*, 2003;31:4:275-82.
4. Klanghed U, Svensson T, Alexanderson A. Positive encounters with rehabilitation professionals reported by persons with experience of sickness absence. *Work: A Journal of Prevention, Assessment & Rehabilitation* 2004;22(3): 247-54.
5. Müssener U, Söderberg E, Svensson T, Alexanderson K. Encouraging encounters: sick-listed persons' experiences of interactions with rehabilitation professionals. *Social Work in Health Care*. 2008;46(2)71-87.
6. Svensson T, Müssener U, Alexanderson A. Pride, empowerment and return to work: On the significance of positive social emotions in the rehabilitation of sickness absentees. *Work: A Journal of Prevention, Assessment & Rehabilitation* 2006; 27(1): 57-65.
7. Upmark M, Borg K, Alexanderson K. Gender differences in experiencing negative encounters with healthcare. A study of long-term sickness absentees. *Scandinavian Journal of Public Health*. 2007;35:577-84.
8. Müssener U, Festin K, Upmark M, Alexanderson K. Positive experiences of encounters with healthcare and social insurance professionals among people on long-term sick leave. *Journal of Rehabilitation Medicine*. 2008;40:805-11.

9. Svensson T, Müssener U, Alexanderson K. Sickness Absence, Social Relations, and Self-Esteem - A qualitative study of the importance of relationships with family, workmates, and friends among persons initially long-term sickness absent due to back diagnoses. *Work*. 2010;37(2):187-97.
10. Upmark M, Hagberg J, Alexanderson K. Negative encounters with social insurance officers: experiences of women and men on long-term sick leave. *International Journal of Social Welfare*, 2011;20(3)309-17.
11. Lynöe N, Wessel M, Olsson D, Alexanderson K, Helgesson G. Respectful encounters and return to work – empirical study of long-term sick-listed patients’ experiences of Swedish healthcare. *BMJ Open* 2011;2:e000246. doi:10.1136/bmjopen-2011-000246.
12. Nilsson M, Olsson M, Petersson LM, Wennman-Larssen A, Alexanderson K. Return to work after breast cancer: women’s experiences of encounters with different stakeholders. *European Journal of Oncology Nursing*, 2011;15:267-74.
13. Nilsson M, Olsson M, Wennman-Larsen A, Petersson L-M, Alexanderson K. Women’s reflections and actions regarding working after breast cancer surgery – a focus group study. *Psycho-Oncology*. 2013;22(12)2755-62.
14. Wessel M, Helgesson G, Olsson D, Juth N, Alexanderson K, Lynöe N. When do patients feel wronged? Empirical study of sick-listed patients’ experiences with healthcare encounters. *European J Public Health*. 2013 Apr;23(2):230-5.
15. Lynöe N, Juth N, Alexanderson K, Wessel M, Olsson D, Tannsjö T. Duelling with doctors, restoring honour and avoiding shame? A cross-sectional study of sick-listed patients’ experiences of negative healthcare encounters with special reference to feeling wronged and shame. *Journal of Medical Ethics*, 2013;39(10)654-7.
16. Lynöe L, Wessel M, Olsson D, Alexanderson K, Helgesson G. Does feeling respected influence return to work? Cross-sectional study on sick-listed patients' experiences of encounters with social insurance office staff. *BMC Public Health*. 2013;13(1)268.
17. Månsson T, Lynøe N, Alexanderson K, Hinas E, Helgesson G, Friberg E. Respectful encounters from healthcare professionals and return to work among 9032 long-term sick-listed due to cancer or due to other diagnoses - Results from a Swedish population-based survey. *Supportive Care in Cancer*. 2019; <https://doi.org/10.1007/s00520-019-4652-4>.
18. Söderman M, Wennman-Larsen A, Alexanderson K, Friberg E. Experiences of positive encounters with healthcare professionals among women on long-term sickness absence due to breast cancer or due to other diagnoses: A nationwide survey. *BMC Public Health*. 2019;19(1):349.
19. Söderman M, Friberg E, Alexanderson K, Wennman-Larsen A. Women's experiences of encounters with healthcare professionals' regarding work after breast-cancer surgery and associations with sickness absence; a two-year follow-up cohort study. *Supportive Care in Cancer*. 2019;27(4):1197-1206. doi: 10.1007/s00520-018-4453-1.

Rapporter

1. Friberg E, Alexanderson K. Sjukskrivna personers upplevelse av bemötande i samband med aktivitetsförmågetredningen. Sektionen för försäkringsmedicin, Karolinska Institutet, 2015.

2. Friberg E, Hinas E, Alexanderson K. Sjukskrivna personers upplevelse av bemötande från Försäkringskassan och hälso- och sjukvården. Inspektionen för socialförsäkringen, rapport 2014:9.
3. Hinas E, Friberg E, Alexanderson K. Långtidssjukskrivna personers upplevelse av bemötande från Försäkringskassans handläggare, med fokus på professionellt bemötande. Socialförsäkringsrapport 2014:19. ISSN 1654-8574.

Abstracts vid internationella konferenser; urval

1. Friberg E, Alexanderson K. Sickness absentees' experiences of encounters with healthcare; differences between women and men. At the 22nd EUMASS Congress: Maastricht, the Netherlands, October 2018
2. Wennman-Larsen A., Alexanderson K, Friberg E. Factors of importance for work (dis)ability during the two years after breast cancer surgery? – a content analysis of women's open answers. At the 22nd EUMASS Congress: Maastricht, Netherlands, October 2018
4. Söderman M, Friberg E, Alexanderson K, Wennman-Larsen A. Women's experiences of encounters related to work with healthcare after breast cancer surgery and its association with sickness absence; a prospective two-year follow up. At the 22nd EUMASS Congress: Maastricht, Netherlands, October 2018
3. Friberg E, Grant G, and Alexanderson K. Administrative justice, denied sickleave benefits and encounters with the Social Insurance Agency in Sweden. 4th Work Disability Prevention and Integration Conference; Amsterdam, Netherlands, September 2016
4. Grant G, Friberg E. Diagnosing justice? Claimant encounters with officials in the Swedish Social Insurance System: Law and Society Association of Australia and New Zealand Conference: Adelaide, Australia, December 2015.
5. Friberg E, Alexanderson K. Positive and negative encounters with the Social Insurance Agency and healthcare, among individuals on long-term sick leave, and return to work. 3rd Work Disability Prevention and Integration Conference; Toronto, Canada, September 29th – October 1st, 2014.